

Żyto dla świń po duńsku

Tekst i zdjęcia: Bartosz Wojtaszczyk

Dania to jeden z liderów europejskiej produkcji trzody chlewnej. Ciekawy jest fakt, że kraj, którego zaludnienie wynosi zaledwie 15 proc. populacji Polski, a powierzchnia stanowi 1/8 obszaru naszego kraju, utrzymuje pogłowie trzody chlewnej wynoszące 12,5 mln sztuk, czyli o milion więcej niż w naszym kraju. Siła duńskiego rolnictwa tkwi przede wszystkim w stałym dążeniu do doskonalenia produkcji. Za innowacje z zakresu trzody chlewnej odpowiada Duńskie Centrum Badań Trzody Chlewnej. Instytucja ta utrzymywana ze składek producentów świń ma za zadanie prowadzenie badań i wprowadzanie ich rezultatów w życie. Pozornie dziwić więc może fakt, że w kraju o tak wysokiej intensyfikacji produkcji żywca wieprzowego tak ważną rolę w żywieniu trzody pełni żyto hybrydowe. Jeśli wziąć jednak pod uwagę niską jakość gleb (zwłaszcza w zachodniej części kraju), zrozumiałą wydaje się fakt, iż żyto hybrydowe zyskuje na popularności. Na słabych glebach żadne inne zboże nie da bowiem tak wysokiego plonu, jak właśnie odmiany

mieszańcowe. Rośnie również świadomość producentów trzody co do potencjału tego zboża w żywieniu świń. W Danii żyto jest bowiem stosowane nie tylko w żywieniu tuczników, lecz także prosiąt odsadzonych i warchlaków. Czy w naszym kraju żyto może w najbliższej przyszłości również wrócić do łask?

PROSIĘTA NIE BOJĄ SIĘ ŻYTA

Od dawna żyto uważane jest za paszę mało wartościową dla trzody chlewnej. Jego wartość żywieniową ogranicza przede wszystkim wysoka zawartość związków antyżywniowych, takich jak alkalozorcynole czy pentozany. Jeszcze do niedawna mówiło się o tym, że maksymalny udział tego surowca w paszach dla tuczników może wynosić 20 proc. Obowiązujące do niedawna w naszym kraju zalecenia żywieniowe całkowicie wykluczały natomiast dodatek żyta do pasz dla prosiąt.

Stosowania żyta w żywieniu prosiąt nie boi się Lasse Buhl Nielsen, producent warchlaków z miejscowości Tøstrupvej w zachodniej Danii, który prowadzi stado 1450 loch, a większość produkowanych przez siebie prosiąt przeznaczają na eksport do Niemiec.

W Danii żyto hybrydowe jest jednym z podstawowych surowców wykorzystywanych w żywieniu trzody chlewnej. W naszym kraju żyto jako pasza dla świń wciąż pozostaje niedocenione.

Na tucz przeznaczają rocznie zaledwie 1500 z ponad 40 tys. wyprodukowanych zwierząt. Żyto prosięta otrzymują już przy wadze około 10 kg. – Początkowo są to niskie dawki (ok. 5 proc.), tak aby przewód pokarmowy prosiąt przyzwyczał się do spożywania nowej paszy. Następnie udział żyta stopniowo zwiększam. W odchowie prosiąt stosuję aż 6 różnych rodzajów mieszanek – stwarza to pewne kłopoty organizacyjne, jednak dzięki temu zabiegowi można idealnie dostosować skład paszy do bieżących potrzeb zwierząt. U prosiąt nie odnotowuję żadnych problemów zdrowotnych, które mogłyby wynikać z zastosowania żyta – mówi producent.

Żyto to także ważny element diety loch, które otrzymują ok. 25 proc. żyta w składzie paszy.

W zapewnieniu bezpieczeństwa żywienia znaczącą rolę odgrywa staranna kontrola jakości pasz. – Sporysz nie jest w naszym gospodarstwie dużym problemem, jednak jeżeli by się pojawił, mógłby wyrządzić duże szkody. Dlatego regularnie dokonujemy starannej kontroli wizualnej surowców paszowych, a jeżeli mamy wątpliwości co do jakości pasz, poddajemy je analizie laboratoryjnej – mówi Lasse Buhl Nielsen.

Ferma Lasse Buhl Nielsena produkuje rocznie około 42 tys. warchlaków

Producent stosuje 25-proc. udział żyta w paszach dla loch

Udział żyta w paszach dla prosiąt wynosi początkowo 5 proc., po czym systematycznie wzrasta

Tuczarnia Clausa Drejera może pomieścić maksymalnie 4,5 tys. tuczników

Starsze tuczniki otrzymują paszę z 50-proc. udziałem żyta

O zasadności stosowania żyta hybrydowego w żywieniu nawet młodych zwierząt świadczą wyniki osiągnięte przez producenta: średnia liczba prosiąt odchowanych rocznie od lochy to 32 szt. O takich rezultatach polscy producenci najczęściej mogą niestety tylko marzyć.

WOLNIEJSZY WZROST – TAKI SAM ZYSK

Dobrą opinię o żywieniu trzody żytem ma również Claus Drejer – właściciel tuczarni położonej niedaleko miejscowości Løgstør na zachodzie kraju. Jego obiekt może pomieścić maksymalnie 4500 tuczników. Również ten producent nie boi się stosować wysokich dawek żyta w paszach dla świń. – Początkowo warchlaki przywiezione na fermę dostają mieszankę zawierającą ok. 20 proc. żyta. Jego udział stopniowo zwiększamy nawet do 50 proc. Część surowca kupujemy od innych rolników, znaczną jego część produkujemy jednak w gospodarstwie. Mam około 300 ha gruntów ornych, z czego 25 proc. przeznaczam pod uprawę żyta. Przyczyną tak dużego udziału tego zboża w strukturze zasiewów jest niska jakość gleb. W tych warunkach żyto daje plony o wysokości 7-8 t/ha, a to znacznie więcej niż inne zboża – mówi Claus Drejer.

Jak wskazuje nasz rozmówca, wysokie dawki żyta powodują minimalny spadek

przyrostów w porównaniu ze zwierzętami żywionymi paszą bez udziału tego komponentu. Spadek ten jest jednak niewielki, a jeśli wziąć pod uwagę wysokie plonowanie i niski koszt uprawy żyta, to zastosowanie tego zboża jest uzasadnione.

Obserwacje Clausa Drejera potwierdza Dorthe Rasmussen z Duńskiego Centrum Badania Trzody Chlewniej. – Prowadzone przez nas badania wykazały pewien spadek dziennych przyrostów u tuczników żywionych paszą z wysokim udziałem żyta. Przypuszczamy, że był on efektem minimalnego spadku pobrania mieszanki paszowej. Z kolei wysoki udział żyta w paszy przyczynił się do wzrostu mięsności tuczników o 0,7 proc. Na korzyść stosowania żyta świadczy również jego wysokie plonowanie i niski koszt uprawy. Biorąc pod uwagę wszystkie te czynniki, można stwierdzić, że opłacalność żywienia tuczników paszą z wysokim udziałem żyta znajduje się na podobnym poziomie, jak w przypadku żywienia paszą bez jego udziału. Warunek jest jeden: z naszych wyliczeń wynika, że aby żywienie świń paszą z wysoką zawartością żyta było opłacalne, 1 dt tego surowca musi być tańsze o 0,6 euro od 1 dt pszenicy – tłumaczy Dorthe Rasmussen.

MITY KONTRA FAKTY

– Przez lata narosło wiele mitów związanych z uprawą żyta oraz jego wykorzystaniem jako surowca paszowego – mówi Bartosz Rudzki, dyrektor handlowy w firmie KWS Zboża. – Często wskazuje się na słabe plonowanie, niechętnie pobieranie pasz zawierających ten surowiec, niską zawartość składników odżywczych czy wysoki poziom związków antyżywniowych. Tymczasem wiele z tych opinii z powodzeniem da się obalić. Na słabych i średnich glebach żyto plonuje wyraźnie lepiej niż pszenżyta i szczególnie pszenica. Relatywnie dobrze znosi także zakwaszenie, niedobory wilgoci czy braki składników mineralnych w gle-

Lasse Buhl Nielsen nie skarży się na żadne problemy związane z zastosowaniem żyta hybrydowego w żywieniu prosiąt

Według Clausa Drejera głównym czynnikiem wpływającym na wysokie wykorzystanie żyta jest niska jakość gleb w gospodarstwie

bie. Wysokie plonowanie żyta sprawia również, że cechuje się ono najwyższym spośród wszystkich zbóż plonem energii z jednostki powierzchni. Dyskusyjny jest także temat wysokiej zawartości związków antyżywniowych: niektóre odmiany żyta mieszańcowego zawierają bowiem mniejsze lub zbliżone ilości alkilorezorcynoli i pentozanów do pszenżyta.

Trudno jest oczywiście przekonywać kogokolwiek, że żyto jest bardziej wartościową paszą niż jęczmień, kukurydza czy pszenica. Wartość pokarmowa tych zbóż jest bowiem dobrze znana i doceniana przez producentów trzody. Zwrócić jednak należy uwagę na wysoki potencjał uprawy tego zboża w warunkach naszego kraju: dominują w nim bowiem gleby słabe i bardzo słabe o wysokim stopniu zakwaszenia. Problemem jest także niewystarczający poziom opadów. Trudno oczekiwać, by inne zboża mogły dać w takich warunkach tak wysoki plon jak żyto. Niższe są również jego koszty produkcji. Warto więc już teraz poważnie rozważyć możliwość zarówno uprawy żyta hybrydowego, jak i wykorzystania go w żywieniu świń.

Dopuszczalny udział procentowy żyta w mieszankach dla poszczególnych grup trzody

	Zalecenia		
	Polskie (proc.)	Duńskie (proc.)	Niemieckie (proc.)
Prosięta < 15 kg		-	10
Prosięta > 15 kg	10	10	20
Tuczniki 28-40 kg		20	30
Tuczniki 40-60 kg	30	40	40
Tuczniki > 60 kg		40	50
Lochy prośne		30	
Lochy karmiące	25	20	25